

KLAGANDE

[REDACTED]

Ombud: Richard Andersson
Humana Assistans AB
Box 184
701 43 Örebro

MOTPART

Barn- och utbildningsnämnden i Ljungby kommun
341 83 Ljungby

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Växjö's dom den 30 oktober 2015
i mål nr 987-15, se bilaga A

SAKEN

Personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten avslår överklagandet.

YRKANDEN M.M.

██████████ yrkar att han ska förklaras berättigad till full assistans för sitt behov av tillsyn under dagtid utan avdrag för föräldraansvar. Till stöd för sin talan anför han bl.a. följande. Saken i målet gäller tid för på- och avklädning, måltider och behov av tillsyn. Förvaltningsrätten synes dock mest ha prövat frågan om tid för att kommunicera med andra. Enligt praxis ska inte något avdrag för föräldraansvar göras för barn över tolv år. Det saknas vidare rättsligt stöd för att göra avdrag med hänvisning till familjesamvaro. Tillsyn på dagtid följer inte de regler om reducering av tid vid dygnsvila som gäller vid assistansersättning utan ska ersättas som full tid. Hans behov av tillsyn är i stor utsträckning av aktivt slag. Han hänvisar till kammarrättspraxis och Försäkringskassans vägledning.

Barn- och utbildningsnämnden motsätter sig ändring av förvaltningsrättens dom och hänvisar till kammarrättspraxis.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

I kammarrätten är fråga om hur tid för tillsyn ska beräknas. Dessutom har invändningar riktats mot nämndens beräkning av tid för på- och avklädning samt måltider.

Nämnden har godtagit hälften av den tid som yrkats avseende måltider och på- och avklädning, eftersom ██████████ i dessa situationer inte behöver aktiv hjälp utan enbart guidning, det vill säga enbart motiverande och aktiverande stöd. Kammarrätten finner i denna del inte anledning att göra en annan bedömning än den nämnden gjort.

Avseende Försäkringskassans reglering av reducering vid dygnsvila, se 6 § andra stycket Riksförsäkringsverkets föreskrifter (1993:24) om assistansersättning, innebär denna att en timmes väntetid anses motsvara en

fjärdedels assistanstimme. Denna reglering kan enligt kammarrättens mening inte tillämpas analogt vid fråga om personlig assistans dagtid enligt LSS. Detta innebär att antalet timmar borde ha beräknats fullt ut och inte till en fjärdedel.

██████████ var vid tidpunkten för nämndens beslut elva och ett halvt år. Nämnden har vid beräkningen av assistanstid för tillsyn gjort avdrag för familjesamvaro. Enligt kammarrättens mening hade ett motsvarande avdrag kunnat göras för föräldraansvar, varför någon ändring i denna del inte är motiverad.

Den del av utredningen som rör behovet av tillsyn anger olika situationer som kan vara farliga eller där det annars finns skäl för att på något sätt ingripa, uppmana eller liknande för att undvika oönskat beteende. Parterna i målet har olika uppfattning om vilken grad av aktivitet som krävs. Utredningen i målet medger enligt kammarrättens mening inga säkra slutsatser om hur frekvent behovet av en mer aktiv tillsyn är. Det finns heller ingen tillförlitlig utredning som ger en någorlunda entydig och objektiv bild av såväl behovet av mer passiv tillsyn som av ██████████ mentala förmåga i stort.

Utifrån vad som är känt i målet får – även med beaktade av det som anförts ovan beträffande väntetid – det antal timmar ██████████ beviljats personlig assistans vara tillräckligt för att han, i kombination med de andra samhällsinsatser som är aktuella, ska anses vara tillförsäkrad goda levnadsvillkor. Hans överklagande ska således avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Kammarrättsråden Bodil Stelzer (ordförande), Göran Mattsson (referent) och Evalotta Grip har deltagit i avgörandet.

Föredragande: Johan Åkerhed

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I VÄXJÖ****DOM**
2015-10-30
Meddelad i
VäxjöMål nr
987-15**KLAGANDE**

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

Ombud: Richard Andersson
Humana Assistans AB
Box 184
701 43 Örebro

MOTPART

Barn- och utbildningsnämnden i Ljungby kommun
341 83 Ljungby

ÖVERKLAGAT BESLUT

Barn- och utbildningsnämndens beslut den 3 mars 2015

SAKEN

Personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

YRKANDEN M.M.

Bakgrund

Kammarrätten i Jönköping har i dom den 4 november 2014 i mål nr 271-14 förklarat [REDACTED] berättigad till personlig assistans för grundläggande behov för i vart fall sex timmar i veckan för personlig hygien och även tid för kommunikation. Målet återförvisades till barn- och utbildningsnämnden (nämnden) för beräkning av omfattningen av den personliga assistansen.

Nämnden har i beslut den 3 mars 2015 beviljat [REDACTED] personlig assistans enligt LSS med totalt 29,45 timmars per vecka. Bedömning av [REDACTED] hjälpbehov avser en vecka då han är hemma. Under en vecka som han vistas i skola, fritids och korttidsvistelse enligt LSS så ska de behov som tillgodoses där borträknas. Hans hjälpbehov vad gäller kommunikation avser således tid därutöver. Det kan ifrågasättas hur ofta han behöver hjälp med kommunikationen utöver skoltid, fritids, korttidsvistelse och föräldraansvar. Nämnden har efter kammarrättens dom (mål nr 271-14) beviljat [REDACTED] kommunikationshjälp med 5,25 timmar per vecka. Vad gäller kommunikation är [REDACTED] begränsad i sin förmåga att uttrycka sig, men han har förmåga att påkalla uppmärksamhet, förmedla känslor och förstår vad som sägs till honom både muntligt och med tecken som stöd. Någon tid för föräldraansvar har inte dragits av, däremot 10 timmar per vecka för tid för att umgås med familjen på det sätt barn och föräldrar rimligen gör oavsett funktionsnedsättning eller inte.

Yrkanden

[REDACTED] yrkar att förvaltningsrätten med ändring av nämndes beslut beviljar honom till personlig assistans i ansökt omfattning eller i den om-

fattning som förvaltningsrätten finner skälig. Som grund för yrkandet anför bl.a. följande. ■■■■■ lider av diagnoserna autism och medelsvår utvecklingsstörning. Han behöver hjälp för att kunna genomföra sina aktiviteter i det dagliga livet och har ett omfattande hjälpbehov med såväl de grundläggande behoven som de övriga behoven. Nämnden har gjort en oskälig uppskattning av den tid det tar att tillgodose hans grundläggande behov med personlig hygien samt hans tillsyn av aktiv/ övervakande karaktär. Nämnden har även felaktigt och i strid med praxis gjort avdrag för föräldraansvar med 10 timmar per vecka. ■■■■■ har såväl ett handgripligt som ett aktiverings-/motiveringsbehov i samband med på- och avklädning och måltider. Bedömningen anför även vara i strid med praxis avseende vad som är grundläggande behov. Han behöver alltid hjälp med att plocka fram och välja lämpliga kläder med hänsyn till väderleken och det han ska göra. Ibland sticker han in en kroppsdel i plagget, men oftast inte. När inte det lyckas med aktiverings och motiveringsinsatser krävs handgriplig hjälp plagg för plagg. Han kräver också aktiv tillsyn av övervakande karaktär då han saknar insikt i vad som är farligt. Han är oförutsägbar, impulsiv och saknar konsekvenstänkande. Han saknar förståelse för vad som är farligt för honom och andra. Han behöver ständigt ha någon närvarande som kan ingripa eller förhindra att han skadar sig själv eller andra. Ingripanden är frekventa och täta. Det framgår av ■■■■■ föräldrars berättelse och genom intyg att ■■■■■ inte kan lämnas ensam varken inom- eller utomhus. ■■■■■ bör således beviljas tillsyn enligt ovan utan avdrag för föräldraansvar.

Nämnden anser att överklagandet ska avslås och anför i huvudsak följande. Augusts behov av tillsyn i hemmet är inte av övervakande karaktär. Hans beteende är inte aggressivt där någon behöver ingripa. I hemmet har viss anpassning gjorts efter hans behov både inomhus och utomhus. August har behov av tillsyn men inte aktiv sådan. Någon direkt tid för föräldraansvar har inte dragits av men däremot 10 timmar i veckan för familjesamvaro.

Det är skäligt att ett 11-årigt barn tillbringar 10 timmar per vecka tillsammans med sin familj. Intyget från arbetsterapeuten [REDACTED] beskriver ett behov av passiv tillsyn. Genom den beviljade assistansen tillförsäkras August goda levnadsvillkor.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Frågan är i målet om att [REDACTED] har rätt till personlig assistans i yrkad omfattning eller i större omfattning än vad nämnden beviljat honom genom det överklagade beslutet.

Vid den individuella bedömning som ska göras av [REDACTED] hjälpbehov är det av vikt att särskilja behov som är av grundläggande karaktär och behov som istället är av annan personlig karaktär, och att urskilja omfattningen av behoven. Eftersom det vid en sådan bedömning ska bortses från de behov som tillgodoses av annan huvudman, är det också av vikt att urskilja när behoven uppkommer i förhållande till [REDACTED] olika aktiviteter. Vid den individuella bedömningen ska även bortses från föräldraansvar för barn över 12 år (HFD har i RÅ 1997 ref. 23).

Rättslig reglering

Enligt 7 § LSS har de personer som anges i 1 § rätt till insatser i form av särskilt stöd och service enligt 9 § första stycket 1-9, om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och om deras behov inte tillgodoses på annat sätt.

Till insatserna för särskilt stöd och särskild service hör enligt 9 § 2 LSS biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för sådan assistans, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken.

Med personlig assistans enligt 9 § 2 LSS avses enligt 9 a § samma lag personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt dem som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, måltider, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov).

Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till insats enligt 9 § 2 för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt.

Till de grundläggande behoven hör att kunna kommunicera med andra och därmed kunna skapa och upprätthålla sociala kontakter. Ett sådant behov kan föreligga om det krävs god kunskap om den funktionshindrade och dennes funktionshinder och kommunikationssätt för att kunna förstå vad den funktionshindrade vill säga och för att hjälpa honom eller henne att uppfatta budskap som andra vill förmedla (RÅ 2010 ref. 17).

Behov som är av tillsynskaraktär anses inte som ett grundläggande behov förutsatt att det inte handlar om aktiv tillsyn av övervakande karaktär (jfr RÅ 2009 ref. 57). Den som har rätt till personlig assistans för sina grundläggande behov har dock också rätt till tillsyn som inte kan räknas som aktiv, om behovet inte tillgodoses på annat sätt. Behovet av tillsynsinsatser kan i så fall ingå i sådana andra personliga behov som avses i 9 a § andra stycket LSS (jfr RÅ 2010 ref. 17).

Utredningen i målet

██████████ specialpedagog på ██████████ skola, har i ett intyg (ej daterat) skrivit följande. ██████████ är i behov av personlig assistans för kommunikation eftersom han endast kan uttrycka sig med två ord. Han använder dock inte dessa ord när han kommunicera med andra. Inte heller

använder han pekkarta med bilder när han kommunicerar. Han kommunicerar endast med hjälp av kroppsspråk och gester. För att kunna tolka dessa gester krävs att man känner honom väl för att förstå och finnas med som ett stöd för att han ska kunna kommunicera med andra. Blir han inte förstådd eller förstår vad andra vill så kan han bli frustrerad och utåtagerande där han kan skada sig själv eller andra.

Specialpedagogen Carina Thoresen har i ett intyg den 3 juli 2015 bl.a. skrivit följande. ■■■■■ har flera funktionsnedsättningar och har ett stort behov av stöd och tillsyn. Autism konstaterades som diagnos då ■■■■■ var fem år. Han har även en måttlig/medelsvår utvecklingsstörning. Han har inget talat språk utan har stora kommunikativa brister. ■■■■■ stoppar saker i munnen och äter vad som helst. Han är impulsiv, leker med toalettvatten, hämtar saxar och knivar, ritar med pennor på väggar och golv. Han sätter på spisen, öppnar dörren och går ut. Han stannar inte på uppmaning. ■■■■■ saknar konsekvenstänkande.

Av utredningen i målet framgår att ■■■■■ är i skolan kl. 08.00-14.00 måndag-torsdag och kl.08.00-13.00 fredagar. Han har korttidsvistelse efter skolan onsdagar varje vecka med övernattning till torsdag. Efter skolan var tredje fredag har han korttidsvistelse från fredag till söndag. På sommarlovet har en veckas korttidsvistelse.

Förvaltningsrättens bedömning

Kammarrätten har i dom den 4 november 2014 tagit ställning till ■■■■■ ■■■■■ hjälpbehov i frågan om tillsyn och de grundläggande behoven som avser viss hjälp med den personliga hygien (blöjbyten, bad, hår-och nagelvård, handtvätt och tandborstning). Förvaltningsrätten finner inte skäl att nu göra någon annan bedömning än kammarrätten.

Av utredningen framkommer det att nämnden beviljat [REDACTED] personlig assistans med 29,5 timmar. [REDACTED] har redovisat sina behov av hjälp utan särredovisat när olika behov uppkommer, vilket försvårar bedömningen av till vilken del som hans behov tillgodoses genom insatser utanför hemmet. Det återopade underlaget är till stor del baserat på [REDACTED] [REDACTED] vårdnadshavares beskrivningar och uppskattningar av hans behov av hjälp i olika situationer. De redogör inte för behovens frekvens, tidsåtgång eller till vilken del de uppkommer under tid som han inte vistas i skola, fritids eller korttids. Utredningen visar inte heller hur länge [REDACTED] [REDACTED] vistas på fritids innan han hämtas.

Det är klarlagt att [REDACTED] funktionshinder medför behov av hjälp att kommunicera och att detta utgör ett grundläggande behov. Den krets som möter [REDACTED] i vardagen torde emellertid ha lärt sig att tyda hans sätt att kommunicera. I vart fall saknas medicinsk dokumentation som på ett objektivt visar motsatsen. Mot bakgrund av vad som kommit fram i utredningen i målet finns inte skäl att frångå den beräkning som nämnden har gjort.

Förvaltningsrätten finner att [REDACTED] tillförsäkras goda levnadsvillkor genom den beviljade personliga assistansen, varför överklagandet ska avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (DV 3109/1D)

Anders Poulsen

I avgörandet har nämndemännen Per-Inge Olsson, Jan Sahlin och Pierre Wiberg deltagit.

Föredragande: Hilda Ganjbar

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Jönköping.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom två månader** från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas emellertid från den dag beslutet meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning. Om

dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.

2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

Sista dagen för överklagande är i regel den dag som genom sitt tal i månaden motsvarar den dag Ni fick del av beslutet. Om Ni fick del av förvaltningsrättens beslut t.ex. den 30 juni måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 augusti. Om Ni fick del av beslutet en dag med ett tal i månaden som inte finns i slutmånaden löper tiden i stället ut på slutmånadens sista dag. Om Ni fick del av beslutet t.ex. den 31 juli måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 september.

Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.